

ΙΔΙΩΜΑΤΙΚΑ ΟΝΟΜΑΤΑ ΦΥΤΩΝ ΚΑΙ ΦΥΤΩΝΥΜΑ ΤΟΠΩΝΥΜΙΑ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ: ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΕ ΤΗ ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ PROJECT.

ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Β.¹, ΑΝΑΣΤΑΣΑΤΟΣ Ν.¹, και ΜΙΧΑΛΗΣ Α.¹

¹ 3^ο Λύκειο Ρόδου, Δ/νση Β/θμιας Εκ/σης Δωδεκανήσου
e-mail: psemper04004@rhodes.aegean.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το πρόγραμμα αυτό έχει ως θέμα «*Ιδιωματικά ονόματα φυτών και φυτώνυμα τοπωνύμια της Ρόδου: Ανάπτυξη και σχεδιασμός περιβαλλοντικού προγράμματος με τη συμβολή της μεθόδου project*». Η προσέγγιση είναι διαθεματική και διεπιστημονική. Περιλαμβάνει (14) δεκατέσσερις θεματικές ενότητες: 1. Φυτά – οικοσυστήματα 2. Φυτά – βιοποικιλότητα 3. Φυτά – φυτοφάρμακα 4. Φυτά – γενετικώς τροποποιημένα προϊόντα φυτικής προέλευσης 5. Φυτά – βιολογικές καλλιέργειες 6. Φυτά φαρμακευτικά – βότανα 7. Φυτά – διατροφή 8. Φυτά – τοπική παράδοση 9. Φυτά – μυθολογία 10. Φυτά – τοπία – τοπωνύμια 11. Φυτά και φυτώνυμα τοπωνύμια – γλώσσα 12. Φυτά – περιβαλλοντική ηθική 13. Φυτά – τέχνη 14. Φυτά – τοπία – τουρισμός. Έτσι αιτιολογείται η σύνδεση των φυτών και των φυτώνυμων τοπωνυμίων με την Π. Ε. καθώς συνδέονται με διάφορα περιβαλλοντικά προβλήματα που σχετίζονται με το συγκεκριμένο θέμα όπως: φυτοφάρμακα, χημικά λιπάσματα, ευτροφισμός, γενετικώς τροποποιημένα προϊόντα.

PAPAVASILIOU V.¹, ANASTASATOS N.¹, and MICHALIS A.¹

¹ 3^ο Λύκειο Ρόδου - Δ/νση Β/θμιας Εκ/σης Δωδεκανήσου
e-mail: psemper04004@rhodes.aegean.gr

ABSTRACT

This project has the following subject “Dialectic plant names and phytonym toponyms of Rhodes: Development and design of an environmental program with the contribution of the method called project”. The approach is inter-thematic and interdisciplinary. It comprises (14) fourteen thematic units: 1. Plants – ecosystems 2. Plants – biodiversity 3. Plants – pesticides 4. Plants – genetically modified products of plant origin 5. Plants – biological cultivations 6. Medicinal Plants – herbages 7. Plants – nutrition 8. Plants – local tradition 9. Plants – mythology 10. Plants – places – toponyms 11. Plants και phytonyms toponyms – language 12. Plants – environmental ethics 13. Plants – art 14. Plants – places – tourism. Thus we give reasons for the connection between plants and phytonym toponyms with E.E. since they are connected with various environmental problems related to this particular subject such as: pesticides, chemical fertilisers, eutrophication, genetically modified products.

Λέξεις κλειδιά: διαθεματικότητα, φυτά – φυτώνυμα τοπωνύμια

1. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΘΕΜΑΤΟΣ

- Ενδιαφέρον και επιθυμία των μαθητών και των εκπαιδευτικών.
- Πρωτοτυπία θέματος - Συνδέει τη γλώσσα με τα φυτά και τα φυτώνυμα τοπωνύμια, το πολιτιστικό με το φυσικό περιβάλλον.

- Παρουσιάζει τοπικό ενδιαφέρον.
- Βιωματική προσέγγιση.
- Υλοποιείται μέσα στο φυσικό περιβάλλον παρέχοντας την ευκαιρία διαφυγής από τα στενά πλαίσια της σχολικής τάξης.
- Διαθεματική προσέγγιση.
- Δυνατότητα υποστήριξης από ειδικούς επιστήμονες και φορείς.
- Παρέχει τη δυνατότητα στους μαθητές να κατανοήσουν υπαρκτά περιβαλλοντικά προβλήματα και να κατανοήσουν τη σχέση αλληλεξάρτησης ανθρώπου και φυσικού περιβάλλοντος.
- Ευαισθητοποιεί σε θέματα βιοποικιλότητας και προστασίας φυτών που κινδυνεύουν να εξαφανιστούν.
- Προωθεί το άνοιγμα του σχολείου στην τοπική κοινωνία και δίδει τη δυνατότητα σε μαθητές και εκπαιδευτικούς να έρθουν σε επαφή και επικοινωνία με ανθρώπους κάθε ηλικίας όλου του νησιού.
- Δυνατότητα πραγματοποίησης έρευνας, κοινωνικής συμμετοχής, δράσης και συνεργασίας τόσο με την οικογένεια, όσο και με τους τοπικούς φορείς.

2. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Στο πρόγραμμα αυτό επιδιώκουμε οι μαθητές:

- Να ευαισθητοποιηθούν σε θέματα περιβάλλοντος, τόσο φυσικού όσο και ανθρωπογενούς.
- Να γνωρίσουν τα φυτά, τα φυτόνυμα τοπωνύμια της Ρόδου και τα ροδίτικα ιδιώματα.
- Να εμπλουτίσουν τις γνώσεις τους γύρω από τον πλούτο της βιοποικιλότητας του νησιού της Ρόδου και να διερευνήσουν τα επίκαιρα προβλημάτων που σχετίζονται με αυτήν.
- Να κατανοήσουν ότι εκτός από τη ρύπανση του περιβάλλοντος, μας απειλούν η πολιτιστική και η γλωσσική «ρύπανση»
- Να καλλιεργήσουν αξίες, στάσεις και να αναπτύξουν το ενδιαφέρον τους για το περιβάλλον, καθώς και για ενεργό συμμετοχή στη βελτίωση και στην προστασία του.
- Να εργαστούν ομαδικά, να συνεργαστούν μεταξύ τους και να έρθουν σε επαφή με τους κατοίκους των χωριών, ιδιαίτερα τους παλαιότερους, από τους οποίους θα αποκομίσουν πολύτιμες πληροφορίες τόσο για ιδιωματικά ονόματα των φυτών, όσο για την καλλιέργεια, τις ιδιότητες και τη χρησιμότητά τους.
- Να αποκτήσουν δεξιότητες και ικανότητες για δημιουργική συμβολή στην επίλυση των περιβαλλοντικών προβλημάτων.
- Να αναλάβουν τις ευθύνες που τους αναλογούν και να συμμετέχουν ενεργώς σε όλα τα επίπεδα για την πρόληψη και αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων.

3. ΜΕΘΟΔΟΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

Η προσέγγιση είναι διεπιστημονική και διαθεματική. Περιλαμβάνει (14) δεκατέσσερις θεματικές ενότητες: 1. Φυτά – οικοσυστήματα 2. Φυτά – βιοποικιλότητα 3. Φυτά – φυτοφάρμακα 4. Φυτά – γενετικά τροποποιημένα προϊόντα φυτικής προέλευσης 5. Φυτά – βιολογικές καλλιέργειες 6. Φυτά φαρμακευτικά – βότανα 7. Φυτά – διατροφή 8. Φυτά – τοπική παράδοση 9. Φυτά – μυθολογία 10. Φυτά – τοπία – τοπωνύμια 11. Φυτά και φυτόνυμα τοπωνύμια – γλώσσα 12. Φυτά – περιβαλλοντική ηθική 13. Φυτά – τέχνη 14. Φυτά – τοπία – τουρισμός
Όπως φαίνεται και από τον τίτλο, η υλοποίηση του προγράμματος στηρίχθηκε στη μέθοδο project, παράλληλα όμως αξιοποιήθηκαν και άλλες Μέθοδοι – Τεχνικές:

- Έρευνα σε βιβλιοθήκη
- Χαρτογράφηση εννοιών
- Περιβαλλοντικά μονοπάτια

- Μελέτη πεδίου
- Θεατρικά παιχνίδια ή παιχνίδια ρόλων
- Δομημένη συζήτηση
- Συνεργασία σε ομάδες
- Χρήση νέων τεχνολογιών
- Ενημερωτικές επισκέψεις
- Εκπαιδευτικά παιχνίδια
- Τεχνικές κατασκευών
- Συνέντευξη
- Προετοιμασία και συμπλήρωση ερωτηματολογίου
- Ηθικό δίλημμα

4. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- κατηγοριοποίηση φυτών
- ταξινόμηση και ονομασία
- συγκρίσεις ομοιοτήτων και διαφορών
- σύνδεση φυτών και φυτώνυμων τοπωνυμίων
- ζωγραφική με θέματα: λουλούδια, θάμνους, δέντρα και φυσικά τοπία
- γλυπτική
- επεξεργασία ξύλου - ξυλογλυπτική
- σχέδιο
- διακόσμηση
- φωτογράφιση φυτών και φυτώνυμων περιοχών
- δημιουργία φωτογραφικών άλμπουμ
- δημιουργία ημερολογίου με τις καλλιτεχνικές φωτογραφίες των μαθητών
- σχεδιασμός χάρτη του νησιού της Ρόδου στον οποίο σημειώνονται με ευδιάκριτο τρόπο, κατά γεωγραφική περιοχή, τα φυτώνυμα τοπωνύμια
- κολάζ
- βιντεοσκόπηση
- μαγνητοφώνηση
- συγκέντρωση παροιμιών που αναφέρονται σε φυτά
- καταγραφή ιδιωματικών ονομάτων φυτών
- ανθολόγηση ποιημάτων
- τραγούδια παραδοσιακά και σύγχρονα
- λεύκωμα με στίχους από τραγούδια διάφορων εποχών που αναφέρονται σε λουλούδια. Ταξινόμηση του υλικού είτε κατά τη χρονολογία είτε κατά το είδος του τραγουδιού (στίχοι, σύνθεση).
- χορωδία
- χορός
- παιχνίδια λογικής
- παζλ
- αινίγματα
- επίλυση λαβυρίθων
- σπαζοκεφαλίες
- σταυρόλεξα
- κρυπτόλεξα
- ακροστιχίδες
- κατασκευή μακέτας
- ξυλοκατασκευές
- κατασκευαστικά παιχνίδια (π.χ. φλογέρα από καλάμι)

- συγγραφή κειμένου με τις ωφέλειες των φυτών
- έκθεση με θέμα σχετικό
- παρομοιώσεις (π.χ. σαν καλαμιά στον κάμπο)
- μεταφορές (π.χ. μενεξεδένιο σούρουπο)
- περιγραφή τοπίου
- έκδοση ενημερωτικού φυλλαδίου
- δημιουργία αφίσας
- σχεδιασμός και δημιουργία γραμματοσήμων με θέμα τα φυτά και τα τοπία της περιοχής
- συγκέντρωση γραμματοσήμων με παραστάσεις φυτών
- συγκέντρωση τηλεκαρτών με απεικονίσεις φυτών
- ανάγνωση, ακρόαση και αφήγηση λογοτεχνικών κειμένων
- απαγγελίες
- συζητήσεις με θέματα σχετικά, π.χ. για τη σπουδαιότητα του δάσους, ως πηγή ζωής
- γράψιμο ποιημάτων, διηγημάτων
- αναζήτηση από λογοτεχνικά κείμενα αποσπασμάτων που περιγράφουν φυτά ή τοπία (π.χ. η περιγραφή της παπαρούνας από το Στράτη Μυριβήλη ή των ασπαλάθων από τον ποιητή Γιώργο Σεφέρη)
- κόμικς
- συγγραφή άρθρου για τη σχολική εφημερίδα
- γράψιμο περιλήψεων
- καταγραφή σημειώσεων
- πειράματα
- παρατηρήσεις (π.χ. κορμού ή κλαδιών δέντρου σε αποσύνθεση)
- καταγραφή αποτελεσμάτων από παρατηρήσεις και πειράματα
- παρουσιάσεις
- συνεντεύξεις από αγρότες, γεωπόνους, βοτανολόγους, περιβαλλοντολόγους και άλλους ειδικούς
- επίσκεψη στο δάσος. Οι μαθητές χωρισμένοι σε ομάδες επισκέπτονται μια δασική περιοχή, όπου παρατηρούν, καταγράφουν σε συγκεκριμένα φύλλα εργασίας, σημειώνουν τις παρατηρήσεις τους, φωτογραφίζουν και συλλέγουν κλαδιά, καρπούς, λουλούδια, φύλλα, ορισμένα βότανα κ.λ.π.
- επίσκεψη σε περιοχή με ενδημικά φυτά
- επίσκεψη σε κάποιο θερμοκήπιο, όπου γίνεται υπερβολική χρήση λιπασμάτων, φυτοφαρμάκων, ορμονών και άλλων αγροχημικών
- επίσκεψη σε κάποια περιοχή που έχει υποστεί ανθρώπινη παρέμβαση και έχει κακοποιηθεί. Τα παιδιά χωρισμένα σε ομάδες σημειώνουν σε ειδικό φύλλο εργασίας τα είδη των παρεμβάσεων και διατυπώνουν υποθέσεις για τους λόγους που οδήγησαν στις παρεμβάσεις αυτές
- διατύπωση λογικών συλλογισμών
- κατασκευή διαγραμμάτων, γραφικών παραστάσεων
- επίλυση προβλημάτων
- εντοπισμός συσχετισμών
- χάρτης εννοιών σχετικός με τα φυτά
- συγκέντρωση τοπωνυμίων από φυτά (φυτώνυμα τοπωνύμια)
- συγκέντρωση τοπωνυμίων από λογοτεχνικά έργα (π.χ. από έργα του Βαρέλη Φ. και του Κάσδαγλη Ν.)
- ονόματα ανθρώπων από φυτά π.χ. Δάφνη, Τριανταφυλλιά, Γαριφαλιά, Λεμονιά, Πορτοκαλένια κλπ.
- επώνυμα από φυτά ή ασχολίες που αναφέρονται στα φυτά (π.χ. Αμπελάς, Γαρούφαλης, Λεμονάκης, Τριανταφύλλας ...)
- παρωνύμια, παρατσούκλια από φυτά (π.χ. μπάμιας, βαζάνας, καούνι κ.λ.π.).

- επωνυμίες καφενείων, ταβερνών, εστιατορίων, μανάβικων, μπακάλικων, ανθοπωλείων, νυχτερινών κέντρων κ.λ.π. από φυτά (π.χ. ο πλάτανος, η ελιά, η δάφνη, τα μούρελλα, οι πορτοκαλιές ...)
- πληροφορίες από το διαδίκτυο – χρήσιμες ιστοσελίδες που αναφέρονται στα φυτά
- επικοινωνία μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (E-mail) με συμμαθητές από άλλα μέρη, για ανταλλαγή πληροφοριών σχετικών με τοπία του τόπου τους
- υπολογιστικές δραστηριότητες
- σάρωση – επεξεργασία φωτογραφιών, εικόνων
- βιβλία
- περιοδικά
- λεξικά
- εγκυκλοπαίδειες
- συγκέντρωση εικόνων – φωτογραφιών
- καλλιτεχνικές φωτογραφίες φυτών και τοπίων με σύντομες και έξυπνες λεζάντες
- στίχοι ποιημάτων σε καλλιτεχνικές φωτογραφίες φυτών και τοπίων
- έκθεση φωτογραφίας
- έκθεση ανθοκομίας
- ντοκιμαντέρ
- διαφάνειες
- έργα τέχνης
- απεικονίσεις φυτών και τοπίων σε αρχαία αγγεία
- απεικονίσεις φυτών και τοπίων σε έργα λαϊκής τέχνης (κεντήματα, ποτήρια, πιάτα, υφαντά κ.ά)
- απεικονίσεις φυτών σε νομίσματα
- τα φυτά στην αγιογραφία και την ορθόδοξη παράδοση (άμπελος, σιτάρι, δάφνη, ελιά)
- επισκέψεις σε μουσεία φυσικής ιστορίας, λαογραφικά κ.ά
- μύθοι που αναφέρονται σε φυτά
- ιστορία των βοτάνων
- συμβολισμοί
- αλληγορίες
- στερεότυπα
- συγκομιδή
- συγκέντρωση φυτών
- επεξεργασία
- αποξήρανση – διατήρηση
- φυτολόγιο
- φύτεμα, πότισμα, κλάδεμα
- πότε μαζεύουμε τα διάφορα είδη των φυτών;
- συσκευασία
- παρασκευή και χρήση
- κυριότερα παρασκευάσματα
- πώς χρησιμοποιούμε τα μέρη των φυτών και των βοτάνων στη μαγειρική;
- τρόπος μαγειρικής- παραδοσιακές συνταγές
- ξενάγηση σε εργαστήριο βαφής νημάτων με φυτικές βαφές
- ξενάγηση σε παραδοσιακό εργαστήριο παρασκευής ρακής
- επίσκεψη σε παραδοσιακό φούρνο κάποιου χωριού την ώρα που κάποια γυναίκα “φουρνίζει” τα ψωμιά της
- επίσκεψη σε δύο ελαιοτριβεία (παραδοσιακό και σύγχρονο)
- επίσκεψη σε ανθοπωλείο και σε φυτώριο για παρατήρηση των καλλιεργουμένων καλλωπιστικών φυτών
- φυσικές δραστηριότητες
- αλληλοδιδασκαλία

- παιχνίδια προσομοίωσης
- δραματοποίηση
- συναντήσεις
- ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες
- προσωπική αξιολόγηση εργασιών
- χρήση μεγεθυντικών φακών, μικροσκοπίων, στερεοσκοπίων
- μέτρηση του σφυγμού του δέντρου με στηθοσκόπιο
- μέτρηση της ηλικίας κομμένου δέντρου (από τους δακτύλιους)
- συνάντηση με ένα φυτό - μυρωδιές της φύσης

5. ΔΡΑΣΕΙΣ – ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

- συμμετοχή εκπροσώπων των μαθητών σε ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές εκπομπές στα τοπικά μέσα ενημέρωσης με θέματα περιβαλλοντικά.
- ενεργοποίηση και συμμετοχή των γονέων σε διάφορες περιβαλλοντικές δραστηριότητες
- δενδροφυτεύσεις σε συνεργασία με τοπικούς φορείς
- συγγραφή άρθρων σε τοπικές εφημερίδες
- διανομή ενημερωτικού φυλλαδίου στο κέντρο της πόλης
- συνεργασία με περιβαλλοντικές ομάδες άλλων σχολείων του νησιού της Ρόδου
- τελική παρουσίαση στους υπόλοιπους μαθητές του σχολείου, στους καθηγητές, στους γονείς και στην τοπική κοινωνία

6. ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Απαραίτητη κρίθηκε και η αξιολόγηση τόσο κατά τις διάφορες φάσεις του προγράμματος, όσο και με την ολοκλήρωσή του.

- ερωτηματολόγιο που διερευνούσε τις γνώσεις και τις στάσεις των μαθητών σε περιβαλλοντικά θέματα, πριν από την έναρξη του προγράμματος Π.Ε. και στο τέλος μετά την ολοκλήρωσή του
- ερωτηματολόγιο αξιολόγησης της ποιότητας του συγκεκριμένου προγράμματος Π. Ε. από τους ίδιους τους μαθητές που συμμετείχαν, τόσο κατά τη διάρκεια της υλοποίησης του προγράμματος, όσο και στο τέλος μετά την ολοκλήρωσή του
- η θεματική ενότητα φυτά και διατροφή, λειτούργησε και ως αξιολόγηση ως προς την αλλαγή των καταναλωτικών συνηθειών. Τι επιλέγουμε; πώς το επιλέγουμε; και με ποια κριτήρια;
- Οι θεματικές ενότητες (φυτά - βιολογική γεωργία) όπως επίσης (φυτά – τοπία – περιβαλλοντική ηθική) λειτούργησαν και ως ενδιάμεσες αξιολογήσεις
- τα ίδια τα κείμενα των παιδιών αξιοποιήθηκαν ως εργαλεία αξιολόγησης περιβαλλοντικών γνώσεων και στάσεων των μαθητών. Όσο υλοποιείται το πρόγραμμα εμπλουτίζονται οι γνώσεις και αλλάζουν οι στάσεις;
- συνθετικό χαρτόνι (poster): ζωγραφίες και φωτογραφίες από δραστηριότητες, με τη σειρά που υλοποιήθηκαν όλη τη χρονιά

Αλλά και με άλλα πιο σύγχρονα εργαλεία αξιολόγησης όπως π.χ.

- Χάρτης εννοιών
- Παιχνίδια ρόλων.
- Έκδοση περιοδικού ή σχολικής εφημερίδας
- Έκθεση αφισών και φωτογραφιών

- Τελική ημερίδα : στο τέλος το πρόγραμμα παρουσιάστηκε στους υπόλοιπους μαθητές του σχολείου, στους καθηγητές, στους γονείς και στην τοπική κοινωνία. Η παρουσίαση αυτή λειτούργησε και ως τελική αξιολόγηση.

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Τα περιβαλλοντικά προβλήματα, ως αποτέλεσμα της αλληλεπίδρασης του ανθρώπου με το φυσικό περιβάλλον, συνδέονται με τη λειτουργία των ανθρώπινων κοινωνιών, τις αντιλήψεις του ανθρώπου για το φυσικό περιβάλλον, τις πολιτισμικές, οικονομικές και πολιτικές επιλογές και επομένως αφορούν, άμεσα το κοινωνικό περιβάλλον. Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών, απαραίτητη κρίνεται η διαμόρφωση νέων αξιών, με βάση τις οποίες η λήψη αποφάσεων σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο θα έχουν ως γνώμονα την προστασία του περιβάλλοντος. Προς την κατεύθυνση αυτή κινήθηκε και το περιβαλλοντικό αυτό πρόγραμμα.

Το περιβαλλοντικό πρόγραμμα αυτό συνδέει τη γλώσσα με τα φυτά και τα φυτόνυμα τοπωνύμια, το πολιτιστικό με το φυσικό περιβάλλον. Είναι επίκαιρο γιατί στις μέρες μας η προστασία τόσο του πολιτιστικού όσο και του φυσικού περιβάλλοντος είναι επιτακτική. Η μελέτη των φυτών και των φυτόνυμων τοπωνυμίων, στο πλαίσιο της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, με τη συμβολή της μεθόδου project, πιστεύουμε ότι αποτέλεσε ξεχωριστή αφετηρία για να συνειδητοποιήσουν οι μαθητές το ιδιαίτερο φυσικό κάλλος του νησιού της Ρόδου, να ευαισθητοποιηθούν σε θέματα προστασίας του, να γνωρίσουν την ομορφιά, τον πλούτο, την αξία, την ιδιαιτερότητα του και την αλληλεπίδραση του με το ανθρωπογενές περιβάλλον. Επίσης να αποκτήσουν τις αξίες, τις ικανότητες, την εμπειρία και τη θέληση που θα τους επιτρέψουν να δράσουν αποτελεσματικά.

Πιστεύουμε πως με την υλοποίηση του προγράμματός μας οι μαθητές ενημερώθηκαν σφαιρικά και πολύπλευρα για την κατάσταση του τοπικού οικοσυστήματος και για τα προβλήματα που συνδέονται με αυτό, ώστε ως περιβαλλοντικά υπεύθυνοι πολίτες πλέον θα ενεργοποιηθούν και θα δράσουν ατομικά και συλλογικά με σκοπό την επίλυση των σημερινών και μελλοντικών προβλημάτων του περιβάλλοντος, τόσο σε τοπικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο.

Παράλληλα, ευελπιστούμε ότι ευαισθητοποιήθηκαν οι πολίτες του νησιού μας για την προστασία της ανεκτίμητης κληρονομιάς του τόπου μας, ώστε να υπερισχύσει στην καθημερινή τους πρακτική η ανάληψη δράσεων φιλικών προς το περιβάλλον.

Η ευαισθητοποίηση για καλύτερη συνύπαρξη με το περιβάλλον μπορεί να γίνει με πολλούς και ποικίλους τρόπους. Ένας από αυτούς προτείνεται στην εργασία αυτή, που πέρα από την έμφαση στη γλωσσολογική της αξία και το φιλολογικό της ενδιαφέρον, φιλοδοξεί με την σύνδεση της με την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση να δημιουργήσει σχέσεις αγάπης και αρμονίας με τα φυτά και τα τοπία του στενού και ευρύτερου περιβάλλοντος.

Στο τέλος του προγράμματος αυτού πέρα από τη γλωσσολογική προσέγγιση των ονομάτων των φυτών, ανακαλύψαμε σχέσεις αγάπης, θαυμασμού, τρυφερότητας, οικειότητας με την τοπική χλωρίδα που πλαισίωσαν παραδηλωτικά τις κυριολεκτικές σημασίες των λέξεων. Οι λέξεις μεταμορφώθηκαν σε μυρωδιές, αρώματα, χρώματα, πλαισίωσαν τις αισθήσεις και έγιναν ένα πανηγύρι λογικής και συναισθήματος. Έτσι η συναισθηματική δύναμη των λέξεων συνέβαλλε στην ενεργοποίηση του ενδιαφέροντος προς την κατεύθυνση των στόχων της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αναστασάτος Ν., (2005), *Σχολείο και περιβάλλον. Από τη θεωρία στην πράξη*. Αθήνα: Ατραπός.
2. Bennett D., (1989), *Evaluating Environmental Education in Schools. A practical guide for teachers*. Environmental Education Series 12, ED/84/WS/77, Paris - France.

3. Blank W., (1997), Authentic Instruction. Στο Blank W.& Harwell S. (Eds).*Promising practices for connecting high school to the real world*. 15 – 21. Tampa : University of South Florida.
4. Bottoms G. & Webb L., (1998), Connecting the curriculum to “real life”. *Breaking Ranks: Making it happen*. Reston: National Association of Secondary school Principals.
5. Γεωργόπουλος Α., (2002), *Περιβαλλοντική Ηθική*. Αθήνα: Gutenberg
6. Γεωργόπουλος Α., (επιμ.), (2005), *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, ο νέος πολιτισμός που αναδύεται...* Αθήνα: Gutenberg.
7. Caduto M., (1985), *A Guide on Environmental Values Education*. UNESCO. Environmental Education Series, 13.
8. Cohen M., (1984), *Prejudice against nature*. Freeport, ME: Cobblesmith
9. Cooper G., (1992), The role of outdoor and field study centers in educating for the environmental. *Environmental Education*, V. 29. NAEF. Spring 1992.
10. Cooper G., (1998), *Outdoors With Young People. A Leader's Guide to Outdoor Activities*. The Environment and Sustainability. Dorset: Russell House Publishing.
11. Crick B., (1999), The presuppositions of citizenship education. *Journal of philosophy of Education*, 33(3), pp 337-352.
12. Cuffaro H., (1995), *Experimenting with the world: John Dewey and the early childhood classroom*. New York: Teachers College Press.
13. Ευθυμίου Η., & Μοδινός Μ., (επιμ.), (2003), *Οι δρόμοι της αειφορίας*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
14. Filho-Leal W., Murphy Z., O'Loan K., (1996), *A sourcebook for environmental education: A Practical Review based on the Belgrade Charter*. UK&Europe: The Parthenon Publishing Group Ltd.
15. Foreman D., (1991), *Confessions of an eco-warrior*. Harmony Books, Grown Publishers. 25 – 36.
16. Frey K., (1986), *Η μέθοδος project*. (μτφρ. Κλ. Μάλλιου). Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης.
17. Gomez M., & De Puig I., (2003), Ecodialogo, environmental education and philosophical dialogue. *Thinking: The journal of philosophy for children*, 16 (4) 37-40
18. Greenpeace (2005), *Πράσινη Κατανάλωση*. Ανακτημένο στις 14-10-2005 από το δικτυακό τόπο <http://www.oikologos.gr/Releases2005/R0539.pdf>.
19. Helm J., & Katz L., (2002), *Μέθοδος project και προσχολική εκπαίδευση: μικροί ερευνητές*. επιστ. επιμέλεια – εισαγωγή Χρυσάφιδης, Κ. & Κουτσοβάνου, Ε. Αθήνα: Μεταίχμιο.
20. Hitchcock G., & Hughes D., (1994), *Research and the Teacher – A qualitative Introduction to School – Based Research*. London: Routledge
21. Hungerford H., (1998), “The myths of environmental education”. Στο Hungerford, H. et al. (επιμ.). *Essential Readings in Environmental Education*, The Center for Instruction, Staff Development & Evaluation, Stipes Publishing LLC.
22. Hungerford H., Peyton R., (1986), *Procedures for developing an environmental education curriculum*. Environmental Education Series 22, ED/86/WS/76, Paris - France.
23. Hungerford H., & Volk T., (1990), Changing learner behaviour through Environmental Education. *The Journal of Environmental Education*, 21 (3), pp. 8 – 21
24. Θεοδοροπούλου Ε., & Καϊλα Μ., (2005), Προς μια Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στη βάση της αρχής της σύνδεσης των γνώσεων, στο *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, ερευνητικά δεδομένα και εκπαιδευτικός σχεδιασμός*. Αθήνα: Ατραπός.
25. Θεοφιλίδης Χ., (2002), *Διαθεματική προσέγγιση της διδασκαλίας*. Αθήνα: εκδ. Γρηγόρη.
26. Καϊλα Μ., Θεοδοροπούλου Ε., Αναστασίου Δ., Ξανθάκου Γ., Αναστασάτος Ν., (επιμ.), (2005), *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Ερευνητικά Δεδομένα & Εκπαιδευτικός Σχεδιασμός*, Αθήνα: εκδ. Ατραπός.
27. Katz L., (1994), *The Project Approach*. Ανακτημένο στις 12-5-2005 από το δικτυακό τόπο <http://www.ericfacility.net/ericdigests/ed368509.html>.
28. Kilpatrick W., (1992), *Why Johnny Can't Tell Right from Wrong, and What We Can Do About It*. Touchstone / Simon and Schuster. New York.
29. Κρεκούκας Δ., (1998), Αρχαϊστικά ονόματα φυτών στα δωδεκανησιακά γλωσσικά ιδιώματα. *Νεοελληνική Διαλεκτολογία*, 2, 171-181.
30. Lahiry D., & Sihna S., & Gill J., & Mallick U., & Mishra A., (1998), *Environmental Education: A Process for Pre- service Teacher Training Curriculum Development*, UNESCO, Environmental Education Series, 26.
31. Ματσαγγούρας Η., (1987), *Ομαδοκεντρική διδασκαλία και μάθηση: Θεωρία και πράξη της διδασκαλίας κατά ομάδες*. Αθήνα: Γρηγόρη.
32. Ματσαγγούρας Η., (2002), *Η διαθεματικότητα στη σχολική γνώση - εννοιοκεντρική αναπαλαίωση και σχέδια εργασίας*. Αθήνα : Γρηγόρη.

33. Marcinkowski T., (1998), Predictors of Responsible Environmental Behavior: A Review of Three Dissertation Studies, στο Hungerford, H. et al (Eds), *Essential Readings in Environmental Education*, 227 – 256. Stipes Publishing.
34. Moursund D., Bielefeldt T., & Underwood S., (1997), *Foundations for the Road Ahead: Project-Based Learning and Information Technologies*. Washington: National Foundation for the Improvement of Education Ανακτημένο στις 19-4-2005 από το δικτυακό τόπο <http://www.iste.org/research/roadhead/pbl.html>.
35. Ξανθάκου Π., & Καΐλα Μ., (2002), *Το δημιουργικής επίλυσης πρόβλημα*. Αθήνα: Ατραπός.
36. Παπαμανώλη Λ., (1991), Αρχαία και βυζαντινά ονόματα της σύγχρονης ροδίτικης χλωρίδας. *Δωδεκανησιακά Χρονικά*, 14, 54-92
37. Rankin B., (1995), Curriculum development in Reggio Emilia: A long- term curriculum project about dinosaurs, στο Edwards C., Gandini L., & Forman G., (Eds), *The hundred languages of children*. Norwood: Ablex Publ. Co.
38. Rinaldi C., (1995), The emergent curriculum and social constructivism στο Edwards C., Gandini L., & Forman G., (Eds), *The hundred languages of children*. Norwood: Ablex Publ. Co.
39. Rinaldi C., (1998). Projected curriculum constructed through documentation- Progettazione στο Edwards C., Gandini L., & Forman G., (Eds), *The hundred languages of children*. Norwood: Ablex Publ. Co.
40. Stables A., & Scott W., (2002), The Quest for Holism in Education for Sustainable Development, *Environmental Education Research*, Vol. 8, No. 1, 2002, Carfax Publishing, Taylor & Francis Group.
41. Stapp W., & Cox D., (1974), “Environmental Education Model”. Στο Gareth Thompson (επιμ.) (2002). *What is good in environmental education?*. Canadian Parks and Wilderness Society.
42. Sterling S., & Cooper G., (1992), *In touch: Environmental Education for Europe*. WWF U.K.
43. Ταρατόρη – Τσαλκατίδου Ε., (2002), *Η μέθοδος Project στη Θεωρία και στην Πράξη*. Θεσσαλονίκη: Εκδοτικός Οίκος Αδελφών Κυριακίδη α.ε.
44. Thomas J., (2000), *A Review on Project-Based Learning*. Ανακτημένο στις 15-6-2005 από το δικτυακό τόπο [http://www.bobpearlman.org/BestPractices/PBL- Research.pdf](http://www.bobpearlman.org/BestPractices/PBL-Research.pdf)
45. UNESCO (1977). *Διακήρυξη της Τυφλίδας*. Βασικά Κείμενα για την ΠΕ. Εκδόσεις ΠΕΕΚΠΕ Αθήνα 1999. τ.2.
46. Volk T., (1993). Integration and Curriculum Design, *Environmental Education Teacher Resource Handbook*, 45 – 75, Corwin Press.
47. Wilson E., (1992), *The Diversity of Life*. Cambridge: Belknap Press.
48. Worster D., (1995). “The Rights of Nature”. *Foreign Affairs*, 74, 111- 115.
49. Φλογαΐτη Ε., & Λιαράκου Γ., (2003), Η διεπιστημονικότητα στην περιβαλλοντική εκπαίδευση: Κατάκτηση ή ζητούμενο; *Θέματα στην Εκπαίδευση*, 4, 1, 85-95.
50. Φλογαΐτη Ε., (2006), *Εκπαίδευση για το Περιβάλλον και την Αειφορία*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
51. Χρυσafiδης, Κ., (2003), *Βιοματική- επικοινωνιακή διδασκαλία*. Αθήνα: Gutenberg.
52. Χρυσafiδης Κ., (2005), Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Αντικείμενο δράσης και διδακτική προσέγγιση, στο *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, ο νέος πολιτισμός που αναδύεται...*(επιμ.) Γεωργόπουλος, Α. σ.149 - 169, Αθήνα: Gutenberg.